

”מתפללים יחד”

בשורות אלו אנו פותחים צהר חדש לנעשה בעמותה, מטרת המאמרים תהיה לעדכן את ציבור הרבנים בנעשה בעמותה ולשתף אתכם הקוראים בהתלבטויות שלנו העוסקים במלאכה יום יום.

נושא המאמר הפעם הוא פרוייקט ”מתפללים יחד” אשר התקיים השנה בפעם השלישית ואשר הציג גרף של עליה מרשימה. בשנתו הראשונה כלל הפרוייקט כחמשה עשר מניינים, בשנתו השנייה – כשלושים מניינים, והשנה הגענו בע”ה לכחמישים מניינים.

פרוייקט זה היה בתחילתו חלק ממעגל השנה, סדרה של אירועים יהודיים לציבור החילוני על בסיס מעגל השנה, אולם לאור הצלחתו ולאור המשובים הטובים אשר קבלנו ממשתתפיו הוחלט על הפיכתו לפרוייקט עצמאי העומד כל שנה בפני עצמו.

מסקרים שונים המתפרסמים בציבור עולה כי יום הכיפורים עדין נמצא בלב הקונצנווס היהודי ישראלי וכי רוב הציבור חש משמעות מיוחדת כלפי היום, וממילא הנכונות של רוב הציבור לזהות את היום כיום בעל משמעות דתית, או לפחות מסורתית יהודית, הינה גדולה מאוד.

שני תהליכים מקבילים חלו בשנים האחרונות: בציבור הדתי ובציבור החילוני; תהליכים אשר גרמו להתמעטות המתפללים החילוניים בימים טובים בכלל וביום הכיפורים בפרט. בציבור הדתי החלו בתי הכנסת להפוך למקומות ממוסדים ורשמיים הרבה יותר מאשר בעבר. מספר המקומות הלא מסומנים הלך והתמעט, ובמקביל סכומי הכסף לקניית מקום בחגים הלכו ועלו. גם כיבודים, אשר בעבר היו פתוחים לציבור הרחב, ולעיתים דגש רב היה מושם דווקא על כיבוד לאדם אשר איננו פוקד דרך קבע את בית הכנסת מתוך רצון לקרבו

לתחושת הקדושה וההשתייכות - נקנים היום בממון רב או לחילופין, מחולקים על ידי הגבאים למכובדי הקהל.

במקביל, בציבור החילוני חלה מגמה של התרחקות וניכור כלפי הממסד הרבני והעומדים בראשו. בתי הכנסת החלו להיתפס כמייצגים ממסד זה, ועל כן פחת הרצון לבוא ולפקוד את שעריהם כנהוג בעבר. כמו כן אי אפשר להתעלם מתהליך החילון אשר פוקד את החברה הישראלית, ומאפיין את הדור השלישי והרביעי של הישראלים בארץ; תהליך אשר שומט את הקרקע מתחת הלגיטימיות של סמלים מקודשים, גם כאלו הקשורים למסורת היהודית. מתוך רצון לחבר את שתי המגמות: מצד אחד קדושתו של יום המדברת עדיין אל רוב הציבור ומצד שני הניכור כלפי בתי הכנסת והתפילות ה"רשמיות" - הוחלט ב'צהר' לנסות ולהזמין את הציבור החילוני, ביום הקדוש אשר מדבר אל לבו ל"מגרש ניטראלי", מקום בו יוכל כל אדם להרגיש בנוח. גם התפילה עצמה - אף שהיא מתקיימת במלואה, על כל פרטיה, הלכותיה ודקדוקיה - מנוהלת באופן מעשי בצורה שונה מן המקובל. הרעיון הוא להתפלל בצורה "מסבירה" תרתי משמע מסבירת פנים מצד אחד ומסבירה את הנהלים, המילים והכוונות מן הצד השני. לפני כל קטע משמעותי וחשוב, עוצר רכז המניין ומסביר לציבור את משמעות הקטע וחשיבותו. לציבור המתפללים מחולק דף הסבר אשר מסביר בקצרה את התוכן והחשיבות של הקטעים השונים בתפילה.

המשובים אשר קבלנו מן המתפללים היו מרשימים מכל הבחינות, ומספר המשתתפים, העולה משנה לשנה, מדבר בעד עצמו. "מתפללים יחד", כפרוייקט, מצדיק את המחשבה והמאמץ אשר הושקעו בפיתוחו.

בקרב חברי ההנהלה קיים דיון לגבי המשך הפרוייקט על פני השנה כולה. מהשטח, כלומר: מהמתפללים, עלתה בקשה לקיום מניינים מעין מניינים אלו גם במהלך השנה. אנשים שונים ממקומות שונים הביעו את רצונם בקיום תפילות באותה מתכונת גם בלילי שבת, בעריכת קבלות שבת לציבור אשר בדרך כלל אינו פוקד את בתי הכנסת הרגילים.

החשיבות ברורה לכולם, וכן הפוטנציאל של קידוש השם וקידוש החול הטמון במהלך שכזה. קבלת שבת בדרך המסורת והקדושה יכולה להעניק מזון רוחני למשפחות רבות ואף לבודדים למשך השבוע כולו. אחת ההנחות היא כי עם הצלחת הפרוייקט יפקדו את המניינים הורים וילדים; דבר אשר יחזק את הזהות היהודית והחיבור למסורת על פני דורות, ויוסיף אווירת קדושה משפחתית לציבור גדול. קשרים עם המסורת והדת יכולים להתפתח ומשבר האמון עשוי להתפוגג בהדרגה. לשם הדגמת הענין אצטט קטע קצר מתוך מכתב אשר נשלח ל'צהר' על ידי רכז המנין בגבעתיים לאחר תפילת יום הכיפורים:

אחת השאלות החוזרות ונשנות של המתפללים היתה, האם יהיה מנין כזה גם בחגים [אחדים] אפילו הופיעו בערב שבת ובערב החג בפתח האולם]. הבהרנו להם שניתן לעלות לבית הכנסת ולהתפלל שם; אך מבחינתם זה לא היה זה. מתגובות מאוחרות יותר התברר שהמנין

המיוחד מאפשר להם להרגיש שייכות וחלק שווה של המנין, הישיבה עם כל המשפחה יחד [עזרת נשים לא רחוקה מדי] ההתמצאות בתפילה בעזרת המחזור המיוחד והמדריך וסבר הפנים היפות בהם הם התקבלו - כל אלה חסרים להם בבית כנסת רגיל. ברור ממכתב זה שכל אותם דגשים מיוחדים עליהם נערכה חשיבה מעמיקה השיגו את מטרתם. והראיה - הרצון העז להמשכיות מצד אותם מתפללים אשר לא מרגישים נוח בבית הכנסת הממסדי הרגיל.

אולם בחשיבה לעומק עולות מספר שאלות אשר עליהם יש לדון. * מעמדו של בית הכנסת - האם בקיום מניינים כאלו באופן קבוע איננו מערערים את מוסד בית הכנסת כ"בית תפילה לכל העמים"? האם במהלך שכזה איננו תוקעים טריז סופי בין הציבור החילוני ובין בתי הכנסת והקהילות המרכיבות אותם? * יכולת השליטה על המניין - בקיום מנין פעם בשנה יש את היכולת לשלוט במהלך התפילה ולהיות עם יד על הדופק. אווירת הקדושה, אשר מאפיינת את יום הכיפורים, מונעת כל רצון להסיט את המניין לכיוונים אשר אינם רצויים. אולם בקיום מניינים רבים על פני השנה ישנו החשש כי המניין יסטה לכיוונים אחרים, במצב כזה קיום המניין הוא עובדה מוגמרת אשר עלולה להמשיך מכוח האינרציה ללא שליטה או בקרה. * חילול השבת - בניגוד ליום הכיפורים בו נשמר הקונצנוס של קדושה בפרהסיה והכבישים ריקים ממכוניות הרי שבשבת המצב שונה. נסיעה במכונית גם לבית הכנסת הינה חזיון נפוץ לצערנו והדוגמא הבולטת היא בעת חגיגות בר המצווה בבתי הכנסת השונים. בארגון מניינים בשבת קיים החשש שמא אנשים יגיעו למקומות המניינים בכלי רכב ונמצא שכרנו בהפסדנו¹.

החלטה עדין לא התקבלה, אולם הדיונים נמשכים. זו דוגמא להתלבטות אחת מיני רבות אשר קיימות וצפות על פני השטח ואשר מלוות את פעולותיה של 'צהר', המנסה בתוך עולם מורכב של קודש וחול: קירוב מצד אחד ורצון לשמור על מימד של קדושה בפעולותיה מן הצד השני, לפרק את המטענים הרגשיים המזינים את הקרעים הקיימים לצערנו בחברה הישראלית.

נשמח מאד לשמוע את דעת הרבנים (ואף שאר הקוראים) על התלבטויות אלו, המלוות את פרויקט "מתפללים יחד".

1. הערת המערכת: בענין זה, עי' מאמרו של הרב חיים דוד מימון "התייחסות לנוסעים בשבת לבית הכנסת בחו"ל" ('צהר' ה).